

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Dissertatio XVI. An Fides late sumpta, ex testimonio creaturarum, aut ex alio motivo naturali, sufficiat ad iustificationem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

natur in hoc decreto, consistit in eo, quod remuneratio vitæ æternæ, non apprehendatur communiter à Fidelibus tamquam supernaturalis, aut apprehendatur vt naturalis; non enim tenentur id distinguere, cum extra scholas ij termini *naturalis*, & *supernaturalis*, sint parum noti; vt constat ex P. Pedro Hurtado defensore eius sententiæ. Vnde potest dici remunerationem æternam, de qua loquitur Paulus, esse supernaturalem specificative, non vero reduplicative, quatenus vt talis formaliter non cognoscitur, aut apprehenditur à Fidelibus communiter. Ex quo patet ad rationem dubitandi.

52. De sexta opinione inquiritur, an ea in vratur centura huius decreti? nempe Fidem explicitam Dei vt remuneratoris ex hoc ordine providentiæ, & lege Dei, & non ex natura rei, esse medium necessarium ad salutem. Et dicendum est, eam non subijci huic censuræ, neque ex illa inferri aliquid, quod ad verferetur predictæ opinioni. Nam bene componuntur hæc duo, & quod sit medium necessarium ad salutem, quod exprimitur in decreto; & quod id proveniat ex ordinatione Divinæ providentiæ.

53. Quamvis mihi probabilius sit, id provenire non solum ex ordinatione divinæ providentiæ supernaturalis, sed etiam ex convenientia, & proportione ipsorum actuum supernaturalium; quatenus Deus in sua ordinatione, & lege attendit ad proportionem ipsam actuum supernaturalium.

DISERTATIO XVI.

An Fides late sumpta, ex testimonio creaturarum, aut ex alio motivo naturali, sufficit ad iustificationem?

CAPVT I.

Varia opiniones referuntur.

SVMMARIVM.

Refertur opinio damnata. n. 1.

Opinio, qua docet, posse aliquem iustificari cum sola cognitione naturali Dei habita ex creaturis. num. 2.

Opinio idem affirmans de cognitione naturali, tamen habita ex gratia Christi. num. 3.

Opinio docens, ad iustificationem sufficere cognitionem supernaturalem Dei habitam ex creaturis. n. 4.

Dua alia questiones orta ex tertia opinione. n. 5.

Quarta opinio docens, seclusa lege Dei, Fidem latam disponere ad iustificationem. 6.

Quinta opinio docens, infideles posse habere actus supernaturales, quibus merantur. Fidem de congruo. num. 7.

1. **C**vm sine Fidei impossibile sit placere Deo, & iustificari, inquiritur in præsentia, an nomine eius Fidei possit intelligi cognitio, quæ non innitatur immediate in autoritate Dei revelantis, sed in testimonio creaturarum, iuxta id
Psal.

Pfal. 18. *Celi enarrant gloriam Dei*, aut alio simili motivo naturali, quæ cognitio, quia non vere, & proprie Fides, dicatur Fides late sumpta. Pro cuius certa, & authentica decisione, damnat Pontifex hanc propositionem, quæ est vigesima tertia ex damnatis: *Fides late dicta ex testimonio creaturarum, similive motivo ad iustificationem sufficit.* Oportet ergo discutere, quænam opiniones ex referendis, inurantur censura præsentis decreti.

Vega. 2. Prima opinio est, quam docuit Vega lib. 6. in Trident. cap. 20. & 21. scilicet eum, qui invincibiliter ingoraret veritates Evangelicas, posse consequi iustificationem, & salutem sine Fide, & cum, sola cognitione naturali Dei, habita ex creaturis.

Sotus 3. Secunda opinio fuit Soti, concedens hoc ipsum, quod Vega, cum eo tamen discrimine, quod ea naturalis cognitio habita ex creaturis esset ex gratia Christi. Ita lib. 2. de natura, & gratia cap. 11., & hoc modo videtur adstrui ea cognitio supernaturalis quoad modum. Eam tamen opinionem retractavit Sotus in eodem loco in posteriori editione, & in 4. dist. 1. quæst. 2. art. 3.

Lumb. Filger. Ripal. 4. Tertia opinio est, quam Lumbier, & Filguera attribuunt P. Joanni Martinez de Ripalda, nempe sufficere ad iustificationem, cognitionem supernaturalem Dei habitam ex testimonio creaturarum, aut ex alio motivo distincto ab autoritate Dei revelantis: quam cognitionem vocat Fidem latam. sed revera id non docuit assertive iste Author; sed vbi proposuit fundamenta eius opinionis disp. 1. sect. 13. num. 204. [Asserto quarto. Nihilominus absolute decerno, Fidem strictam ad salutem esse necessariam. Quoniam neutra sententia neque affirmans,

neque negans (*id dixit ante hoc decretum Innocentij XI.*) evidentibus argumentis convincitur. In rebus autem probabilibus, & dubijs, quæ magni momenti sunt, qualis est res presenti disp. suscepta, tutioris partis iudicium eligendum est, etiam si oppositum proprio dictamini probabilius appareat. At iudicium partis affirmantis necessitatem Fidei strictæ ad iustificationem, tutius est, quia contotius communi Theologorum sententiæ, cui in rebus huiusmodi prudentis est iudicium submittere.] Et num. 212. & sequentibus multa proponit in eandem sentiam, & inter alia num. 214. ait: Quamvis plura, & nova, & ab alijs non expensa testimonia Sacrarum litterarum, Conciliorum, & Patrum, Theologicaque argumenta occurrunt; ea omnia deseruimus; & pro obsequio, & reverentia communis Theologorum sententiæ, non solum suffragium contrariæ cohibuimus, sed oppositum pro communi sententia tulimus, fidentes magis alieno, quam nostro dictamini.]

5. Ex qua opinione duæ aliæ quæstiones resultant. Prima est, an seclusa lege Dei, attenda solum natura actuum supernaturalium, Fides lata supernaturalis sufficiat ad iustificationem? Secunda, an infideles antequam convertantur ad Fidem, possint habere actus virtutum supernaturalium, scilicet absque Fide?

6. Igitur quarta opinio est, *Ripal.* quam videtur sequi P. Ripalda, dum num. 213. ait, de Fide lata disponente ad iustificationem, solum loqui ex natura rei, & seclusa lege Dei, & hoc modo asserere posse dari in infidelibus actus supernaturales, antequam perveniant ad Fidem in præsentem etiam ordine providentiæ; quamvis ex lege Dei id sit impossibile.

Quina

7. Quinta opinio est eiusdem, quam etiam sub examine, & correctione Theologorum proponit, asserit que, Deum infidelibus immittere illustrationes supernaturales, quibus possunt elicere actus supernaturales; atque adeo Fidei actus non est simpliciter necessarius ad actus supernaturales infidelium: & per quos actus supernaturales liberos merentur de congruo consequutionem Fidei.

CAPVT II.

Quæ opiniones maneant damnate vi huius decreti.

SVMMARIVM.

- Subiacet damnationi qualibet opinio docens, non requiri ad iustificationem Fidem fundatam in Authoritate Dei. num. 8.
- Est sententia omnium Theologorum. num. 9.
- Probatur ex sacra Scriptura. n. 10.
- Item ex Concilijs Tridentino, & alijs. num. 11,
- Item ex Sanctis Patribus. num. 12. & 13.
- Quadam responsio refutatur. n. 14.

8. **D**icendum omnino est, tres priores opiniones relatas subiacere damnationi huius decreti. Patet. Hoc enim decreto damnatur qualibet opinio, quæ docuerit, non esse necessariam ad iustificationem, Fidem fundatam in Authoritate Dei revelantis, sed sufficere Fidem late sumptam, scilicet quæ ex testimonio creaturarum, aut alio simili motivo habeatur: sed hæ tres opiniones affirmant sufficere cognitionem ex testimonio creaturarum ad iustificationem; vt singulas recolenti parebit: ergo hæ tres opiniones dam-

nate manent vi huius decreti.

- 9. Ideo autem iure merito damnantur, quia communis, & certa sententia Theologorum est, Fidem, quæ proprie, & strictè Fides est, scilicet fundata in Authoritate Dei revelantis, esse adulto omnino, necessariam ad iustificationem. Hanc dicit. P. Suarez disp. 12. de Fide sect. 2. num. 5. ita esse certam. *Vt nullus omnino in vlla tempore, loco, vel occasione sine illo (actu Fidei) iustificari poterit: itaque ab hac regula nulla admittenda est exceptio.* Hanc assertionem in eogradu certam esse censeo, vt absque errore in Fide negari nequeat. Hæc Doctor eximius, refertque pro ea S. Thomam varijs in locis, & alios plurimos Doctores, & late probat ex scriptura, Concilijs, & Patribus; & argumentis Theologicis. *S. Tho.*
- 10. Quam iure merito hæc censura lata sit, probatur primo ex varijs scripturæ locis. Ad Habr. 11. *Sine Fide impossibile est placere Deo.* Vbi Apostolus probat Henoch habuisse Fidem; quia placuit Deo, & sine Fide impossibile est placere Deo. Et ad Rom 3. *Quem proposuit propitiationem per Fidem in sanguine ipsius.* Id est, Christi. Additque P. Suarez: *Ex quo colligimus, tam necessariam esse unicuique Fidem, quam est necessaria redemptio Christi.*
- 11. Probatur secundo ex Concilio Tridentino sess. 6. cap. 7. vbi ait: *Sacramentum Fidei, sine qua nulle vnquam contingit iustificatio.* & cap. 8. *Per Fidem ideo iustificari dicamur, quia Fides est humana salutis initium, fundamentum, & radix omnis iustificationis: sine qua impossibile est placere Deo, & ad Filiorum eius consortium pervenire.* Idem constat ex Concilio Milevitano can. 4., & Arausicano can. 5. apud P. Valencia 2. 2. disp. 1. quæst. 2. punct. 1. *Triden.*
- 12. Probatur tertio ex SS. Patribus, *Valencia.*

Bbb tribus,

tribus, qui eodem modo loquuntur.
S. Aug. S. Augustinus lib. de ferm. Dñi in monte cap. 9. *Vbi vera Fides non est, nec vera potest esse iustitia.* & ferm. 38 de temp. ait: *Sine Fide nemo ad Filiorum Dei consortium potest pervenire, quia sine ipsa neque in hoc saeculo quisquam iustificationis gratiam, neque in futuro vitam postdebit eternam.* Idem docet lib. 13. de Trin. cap. 20. & lib. de natura, & gratia cap. 2. & in præfatione in Psal. 31. & in Epist. 157. & ferm. 181. de temp. & lib. 2. de peccatorum meritis cap. 9. & de corrept. & gratia cap. 7. quæ loca refert P. Suarez vbi supra.

13. *S. Fulgentius* lib. de Fide ad Petrum. *Sine Fide nulla potest prodessè, imò neque esse conversio.* Idem docet *S. Leo* ferm. de Natur. Chr.

Idem tradit *S. Irenæus* lib. 6. cap. 20.

asserens extra Ecclesiam non esse salutem, quia extra Ecclesiam non est

S. Basil. sapientia Fidei. Idem *S. Basilus* conc. in Psal. 11. *S. Chrisost.* hom.

S. Ambr. 32. in Ioan. *S. Ambros.* lib. 2. de Cain, & Abel. cap. 2. quorum expressa verba videri possunt apud P.

S. Bern. Gregorium de Valencia vbi supra, & Bernardus Epist. 77. ad Hugonem de S. Victore ait: *Si petierit baptizari, & mortis præoccupatus articulo forte obtinere nequiverit, dum non desit Fides recta, &c. nequaquam omnino possum desperare salutem.*

14. Neque in his omnibus habet locum responsio, quam quis intentare posset, posse intelligi hæc testimonia de Fide in voto, aut de Fide lata, hoc est, cognitione Dei ex creaturis: est enim irrefragabilis veritas Christi Domini Marc. cap. ult. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur.* In quem

S. Bern. locum *S. Bernardus* Epist. 77. citata ait: *Vide etiam, ne forte ob hoc sal-*

vator cum diceret [Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit;] caute, & vigilanter non repetierit; [Qui vero baptizatus non fuerit,] sed tantum, [Qui vero, inquit, non crediderit, condemnabitur] Nimirum innuens, solam interdum Fidem sufficere ad salutem, & sine ipsa sufficere nihil. Quapropter, & si Martyrium vicem Baptismi posse implere conceditur, non plane hoc facit penam, sed ipsa Fides. Nam absque ipsa quid est Martyrium, nisi pena? Cum ergo infalibilis sit sententiâ damnationis æternæ ei, qui non crediderit; & ille, qui habuit Fidem dumtaxat in voto, non credidit, & qui habuit cognitionem Dei ex creaturis (quæ dicitur Fides late) non credidit; in fertur manifeste, non esse æternæ damnationi addictos; & consequenter ad salutem non sufficere Fidem in voto, aut Fidem latam.

CAPVT III.

Aliquæ obiectiões soluta.

SYMMARIUM.

Quomodo Deus largiatur omnibus hominibus media sufficientia ad consequendam salutem æternam. num. 15. & 16.

An aliquis affectus supernaturalis possit elici absque actu Fidei pravio? n. 17. & 18.

An infidelis possit facere orationem supernaturalem, per quam de congruo mereatur pervenire ad Fidem? num. 19. & 20.

An infideles meruerint de congruo pervenire ad Fidem per opera misericordie, quæ contulerunt in martyres. num. 21. & 22.

Quomodo intelligendum, quod Damianus consuluerit Regi infideli, quod

pet.

peccata sua elemosynis redimeret.
num. 23. & 24.

Quomodo intelligendum sit respectu infidelium, quod facienti, quod est in se, Deus non denegat gratiam?
num. 25. & 26.

15. **O**bjicitur primo. Deus vult, omnes homines salvos fieri, quod verificatur, quatenus Deus omnibus hominibus præbet media sufficientia ad consequendam salutem æternam: si autem Fides esset necessaria ad salutem pro omni casu, sequeretur, quod Deus non præberet omnibus hominibus media sufficientia ad salutem, cum plurimi sint remotissimis, & desertis locis, ad quos non accessit auditus Fidei.

16. Respondetur, semper Deum dare omnibus hominibus media sufficientia ad consequendam salutem æternam. Nam remotissimis quibusque dat lumen rationis, & auxilia sufficientia ad cognoscendam, & servandam legem naturalem non furandi, non occidendi, non adulterandi, &c. & dum eam non servant, sunt indigni vberioribus auxiliis. Quod si eam servassent, Deus sua providentia disposuisset, quomodo pervenirent ad audiendam doctrinam Fidei. Et ita semper est paratus ad dandum omnibus hominibus media sufficientia ad salutem æternam, si per ipsos non steterit; & ideo peccatis eorum attribuitur, quod non perveniant ad audiendam doctrinam Fidei.

17. Objicitur secundo. Ante quam infidelis, qui convertitur ad Fidem, eliciat actum Fidei, præcedit pia affectio supernaturalis, & ad hanc præcedit cognitio supernaturalis de honestate eius piæ affectionis, & illustratio etiam supernaturalis circa mysteria Fidei: ergo ea pia affectio supernaturalis non elicitur ex actu

Fidei præcedente: ergo similiter poterit alia affectio supernaturalis dilectionis Dei super omnia elici absque actu Fidei præcedente; & consequenter absque hoc actu Fidei poterit infidelis iustificari.

18. Responderur, eam piam affectionem pertinere ad ipsam Fidem: quia cum Fides, quæ requiritur ad opera supernaturalia, sit Fides libera, & meritoria, nec possit esse libera ex parte intellectus, debet esse libera ex parte voluntatis: atque adeo Fides libera includit utrumque actum. Cum ergo ad primum actum Fidei non debeat præcedere alius actus Fidei; alioqui ille non esset primus; inde est, quod & si ad cætera opera supernaturalia requiratur actus Fidei; ad hanc piam affectionem supernaturalem non requiratur actus Fidei; sed sufficiat lumen Fidei, sive illustratio de mysterijs Fidei, & de honestate piæ affectionis.

19. Objicitur tertio. Eis infidelibus, qui vacillant circa conversionem suam ad Fidem, consulimus, ut orent Deum pro obtinenda veritate veræ Fidei; confidimusque mediâ eâ oratione Deum illuminaturum mentes eorum ad veritatem Fidei atsequendam: ergo confidimus, eam orationem futuram supernaturalem, quæ mereatur de congruo affectionem veritatis Fidei: & tamen ea oratio supernaturalis elicitur sine actu Fidei, cum supponamus, non dum conversum esse ad Fidem: ergo absque actu Fidei præcedente possunt elici actus virtutum supernaturalium. Poterit ergo similiter absque actu Fidei præcedente elici actus supernaturalis dilectionis Dei super omnia; cum in hoc non sit maior difficultas, quam in actu orationis supernaturalis,

20. Ad hanc objectionem respondet Lugo Card. ea disp. 12. de

Lug.

Fidei num. 24., etiam hanc orationem pertinere ad ipsam Fidem, sicut pertinet pia affectio supernaturalis. Sed etiam responderi potest, eam orationem numquam fieri nisi ab eo, qui iam credit, Deum esse, & remuneratorem, & alias eius perfectiones, & circa alia mysteria, qua invincibiliter ignorat, diligenter inquirat, (invincibilem dico eam ignorantiam pro eo instanti, antequam possit vltiorem diligentiam prestare pro inquirenda veritate) in quo casu habet Fidem supernaturalem de Deo, & mediante hac Fide elicit orationem supernaturalem, qua meretur de congruo assecutionem veritatis aliorum mysteriorum. Quod si adhuc velis, dari casum, in quo is nullam penitus habeat Fide de Deo, & eius perfectionibus, dicendum erit illam orationem esse naturalem, quia non est ex Fide. Quod si illum sic orantem trahat Deus ad Fidem, id non erit ex merito eius orationis naturalis, sed quia Deus ex infinita sua bonitate vult ei favere in ordine ad salutem aeternam. Et praeterea, quia ea oratio naturalis aufert impedimentum voluntatis contra Fidem protervæ, quæ impediēbat, ne Deus conferret auxilia necessaria pro conversione ad Fidem.

21. Obijcitur quarto. Multi casus referuntur in chronicis sacris in quibus infideles contulerunt aliqua beneficia in Martyres, quas actiones beneficæ Deus remuneratus est convertendo illos ad Fidem: ergo illæ actiones meruerunt à Deo obtinere præmium supernaturale; atque adeo tales actiones fuerunt supernaturales: ergo antequam habeant Fidem, possunt elicere actiones supernaturales, atque adeo dilectionem Dei super omnia supernaturalem, & consequenter justificationem.

22. Respondetur, eos, qui di-

cuntur infideles, vel habuisse Fidem supernaturalem de Deo, & aliquibus eius perfectionibus, ignorantes invincibiliter reliqua mysteria; & ita elicuisse eas actiones beneficæ per actus internos supernaturales; vel, si eam Fidem supernaturalem non habuerunt, eas actiones non fuisse supernaturales, nec meritorias consecutionis Fidei. Sed Deum contrulisse illis conversionem ad Fidem propter merita martyris de precantis Deum pro suo benefactore; vel omnino absque meritis pro sua bonitate infinita.

23. Obijcitur quinto. Daniel. 4. ipse Daniel consuluit Regi infideli: *Peccata tua eleemosynis redime.* Ergo absque Fide possunt fieri opera meritoria remissionis peccatorum, atque adeo opera supernaturalia.

24. Respondetur primo, dum Daniel consulit Nabuchodonosori, vt eleemosynis peccata redimat, consulit simul Fidem in Deum: ideoque non consulit, id fieri, supponens quod ex eleemosynæ non sint faciendæ ex dictamine Fidei. Respondetur secundo ex Lugo Card. num. 26., eas eleemosynas faciendas à Rege esse pro liberatione ab eo malo temporali, quod ei imminēbat: eleemosynas autem factas per actus naturales, & absque Fide, posse mereri premium temporale.

25. Obijcitur sexto. Facienti, quod est in se, Deus non denegat gratiam; vt est commune Theologorum axioma: sed infidelis servans mandata naturalia per actus naturales, facit, quod est in se: ergo per eos actus naturales consequitur, quod Deus illi non denegat gratiam, saltem vt consequatur pervenire ad Fidem.

26. Respondetur, eatenus Deū non denegare gratiam facienti, quantum est in se, quatenus faciens, quan-

quantum est in se, removet impedimenta peccatorum; & remotis impedimentis Deus pro sua infinita bonitate, & sine vlllo debito, aut merito hominis infidelis, illi confert gratiam vocationis ad Fidem.

27. Multa alia fundamenta rationis, & authoritatis proponit P. Ripalda in ea disp. 17 de Fide, pro opinione, quæ adstruit, Fidem latam sufficere ad iustificationem. Quibus abunde satisfacit Lugo Card. ea disp. 12. sect. 3. & quæ ex dictis facile dissolvuntur.

CAPVT IV.

An quarta opinio subiaceat huic damnationi?

SYMMARIUM.

An opinio docens, seclusa lege Dei, posse hominem iustificari media cognitione supernaturali habita ex testimonio creaturarum, subiaceat huic damnationi? num. 28.

Quomodo non subiaceat? num. 29.

Quomodo in ea opinione contineantur due propositiones, alia absoluta, & alia conditionalis? Et quid inde pro conclusione? num. 30.

In ea hypothese non esse eundem ordinem providentia, qui modo datur. num. 32.

Solvitur quadam obiectio. num. 33. & 34.

28. **Q**uarta opinio relata cap. 1. ex P. Ripalda erat, seclusa lege Dei, posse adultum iustificari per supernaturalem cognitionem Dei ex creaturis, quæ dicitur Fides lata: ita vt ex ductu eius cognitionis posset homo ascendere ad dilectionem Dei super

omnia, & consequenter ad iustificationem. Quod idem est, ac dicere, ideo esse impossibile sine Fide placere Deo, quia sua lege statuit Deus non concurrere ad actus supernaturales charitatis, nisi præcedente Fide. Si autem hanc legem non statuisset, posset homo elicere actum charitatis mediâ alia cognitione supernaturali Dei ex creaturis, & quæ non inmitteretur revelationi divinæ. Querimus ergo in præsentî, an opinio hæc sic explicata incurrat præsentem damnationem?

29. Et dicendum est, non incurrere. Probat. Illa opinio non incurrit hanc damnationem, quæ affirmat, Fidem latam ex testimonio creaturarum, similive motivo, non sufficere ad iustificationem: sed hæc opinio sic explicata id absolute fatetur: ergo illa non incurrit hanc damnationem. Maior patet ex comprehensione terminorum.

30. Minor probatur. Habet enim hæc opinio duas propositiones, alteram absolutam, & alteram conditionalem. Absoluta dicit, de facto ex lege Dei impossibile esse sine Fide stricta placere Deo, & consequenter iustificari. Conditionalis dicit, quod si Deus aliter statuisset, per Fidem latam, sive cognitionem Dei ex creaturis posse hominem pervenire ad eliciendum actum charitatis, atque adeo ad iustificationem. Cum ergo proposito absoluta conformetur cum decreto; conditionalis autem non opponatur decreto, quod non loquitur de ea condicionali, sed de propositione absoluta, manifeste colligitur, eam opinionem fateri, quod vi decreti fatendum est.

31. Confirmatur. Nam hoc decretum Innocentij. XI. non decernit, quod Fides stricta requiratur ad iustificationem independentem à le-

à lege Dei, aut dependenter ab illa; sed solum, quod est absolute requisita ad iustificationem: ergo qui ulterius procedit dicens, id provenire à lege Dei, nihil adstruit contra decretum.

32. Illud tamen displicet in eo dicendi modo, quod superadditur, nempe seclusa lege, qua Deus statuit non iustificare homines, nisi per Fidem strictam, posse iustificari per Fidem latam, etiam *in hoc ordine providentia*. Etenim iste, vel alter ordo providentiæ consistit in ista, vel altera lege Dei disponentis res isto, vel altero modo. Si ergo Deus aliter disposuisset de modo Fidei circa iustificationem, quomodo esset idem ordo providentiæ? Ne ergo exorbitet is dicendi modus; cum dicit, *seclusa lege Dei; & in hoc ordine providentia*, intelligendus est, ut idem sit ordo providentiæ quoad reliqua condistincta ab hac lege, & eius obiecto.

33. Sed objicies contra hunc dicendi modum, inferri ex eo, quod Fides stricta non requiratur ad iustificationem necessitate mediæ, sed necessitate præcepti. Etenim solum requiritur ex lege Dei: sed idem est lex, & præceptum: ergo solum requiritur ex præcepto.

34. Sed hæc obiectio inanis est, & in æquivoco laborans. Nam ea lex Dei non est aliud, nisi decretum ipsius, disponendi hoc medium Fidei strictæ hominibus tamquam omnino necessarium ad eorum iustificationem, & non concurrenti aliter ad actus supernaturales, quibus iustificantur, aut disponuntur ad iustificationem. Ex quibus patet, Fidem strictam esse medium necessarium ad iustificationem, non solum ex proportionem ipsius Fidei sed etiam ex ordinatione Divina. Vnde patet ad objectionem.

CAPUT V.

An quinta opinio subeat hanc damnationem?

SUMMARIUM.

An in infidelibus possint dari actus supernaturales ex cognitione Dei per creaturas? n. 35.

Si questio versetur circa statum conditionalem, non subiacet damnationi. num. 36.

Si loquatur pro statu absoluto, & de actu charitatis supernaturalis, subiacet damnationi. nu. 37.

An in hoc ordine Providentiæ possint infideles elicere actus supernaturales distinctos ab actu dilectionis Dei, ex cognitione Dei per creaturas? 38.

Opinio affirmativa non subiacet damnationi. num. 39.

Si ea opinio inferat, posse etiam elicere actum dilectionis Dei supernaturalem, subiicitur damnationi. num. 40.

Si ea opinio dicat, infidelem posse per Fidem latam elicere alios actus supernaturales distinctos à dilectione Dei, illa est falsa. num. 41.

Probat ex testimonio S. Pauli. num. 42.

Consequentia, que elicetur ex verbis S. Pauli. num. 43.

Idem probatur ex alio testimonio Apostoli, cum explicatione S. Augustini. num. 44.

Idem probatur ex Tridentino. num. 45.

Idem probatur ex S. Augustino. num. 46. & seqq.

Item ex alijs Sanctis Patribus. n. 49.

Sancti Patres semper nomine Fidei intelligunt eam, que innititur revelationi Dei. num. 50. & seqq.

Quin-

35. **Q**uinta opinio erat, in infidelibus, antequam convertantur, & perveniant ad Fidem, posse dari actus supernaturales, ex præeunte cognitione supernaturali Dei ex creaturis: per quos actus supernaturales mereantur pervenire ad Fidem catholicam.

36. Et si quidem ea opinio loquatur solum pro eo statu conditionali, quem præscribit opinio quarta cap. præced. discussa, certum est, quod non incurrit damnationem. Nam seclusa lege Dei, qua statuit non salvare homines, nisi per Fidem strictam, posset utique eos salvare per alias cognitiones supernaturales distinctas à Fide stricta. Et hoc decretum non damnat propositionem loquentem de eo statu conditionali, sed loquentem de absoluto.

37. Certum etiam est, eam opinionem subiacere huic damnationi, si pro statu absoluto, & pro hoc adæquato ordine providentiæ affirmet, posse infideles elicere actus supernaturales, etiam charitatis Dei super omnia, ex Fide lata præeunte, Patet. Nam si Fides lata sufficeret ad elicendum actum charitatis Dei super omnia, etiam sufficeret ad iustificationem; nam *qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* 1. Ioan. 4. Et damnatur in præsentem propositionem asserens, sufficere Fidem latam ad iustificationem.

38. Quare solum est difficultas, an in statu absoluto, & in hoc ordine providentiæ possint infideles elicere aliquos actus supernaturales ex cognitione supernaturali Dei ex creaturis, distinctos ab actu dilectionis Dei super omnia, per quos solum mereantur de congruo pervenire ad Fidem? Vel potius an propositio partem affirmativam pro-

pugnans subijciatur huic damnationi.

39. Dico primo. Ea opinio sic explicata non subiacet damnationi. Probatur. Ea propositio subiacet damnationi, quæ affirmat, sufficere Fidem latam ad iustificationem: sed propositio sic explicata id non affirmat; ergo non subiacet damnationi. Maior patet ex terminis. Minor autem ex ipsa explicatione opinionis; cum expresse admittat, solum posse infideles elicere actus supernaturales disponentes ad Fidem strictam; non autem actum supernaturalem dilectionis Dei super omnia, donec habeat Fidem strictam.

40. Dico secundo. Si ea opinio asserat, posse infideles in hoc statu absoluto (& non seclusa lege Dei) elicere actus supernaturales, quibus mereantur de congruo pervenire ad Fidem strictam; inde colligens quod possunt etiam elicere actum supernaturalem dilectionis Dei super omnia; utique subijcitur huic damnationi. Probatur quia quatenus id inferens, admittit, posse infideles pervenire per Fidem latam ad actum supernaturalem dilectionis Dei super omnia: sed hoc est pervenire ad iustificationem; ergo ea opinio, quatenus id inferens, admittit, Fidem latam sufficere ad iustificationem.

41. Dico tertio. Eam opinionem, quamvis dicat, adultum infidelem per Fidem latam non posse pervenire ad elicendum actum supernaturalem dilectionis Dei super omnia, sed solum ad alios actus supernaturales, quibus mereatur de congruo pervenire ad Fidem strictam; & quamvis hæc opinio non incurrat hanc damnationem; adhuc censeo, illam esse falsam. Est ergo vera sententia quæ docet, sine Fide stricta neminem infidelem posse elicere

cere actus supernaturales, ante quam perveniat ad Fidem strictam, & consequenter antequam desinat esse infidelis.

42. Moveor primo eo testimo- S. Pauli ad Hebr. 11. *Sine Fide impossibile est placere Deo*: Ergo impossibile est, quod infidelis faciat opera, quæ Deo placeant, scilicet in ordine ad remunerationem æternam; nam remuneratio temporalis, & opera, quæ illam merentur, quasi nihil reputantur coram Deo, factâ comparatione ad retributionem æternam.

43. Confirmatur. Apostolus ex eo colligit, Henoch habuisse Fidem, quod placuit Deo; ut constat ex illis verbis: *Ante translationem enim testimonium habuit, placuisse Deo: sine Fide autem impossibile est placere Deo*. Igitur ex Apostolo hæc est bona argumentatio: [Iste homo placuit Deo: ergo habuit Fidem.] Iam vero iuxta Dialecticos bene valet ab opposito contradictorio consequentis ad oppositum contradictorium antecedentis: ergo bene valet; [Iste homo non habet Fidem: ergo iste homo non placuit Deo.] Ergo infidelis non potest facere opera, quæ Deo placeant; & multo minus sine Fide stricta mereri iustificationem.

44. Præterea Apostolus ad Rom. 3. sic ait: *Ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo: Iustitia autem Dei per Fidem Iesu Christi in omnes, & super omnes, qui credunt in eum*. In quem locum S. Augustinus lib. de gratia, & lib. arbit. cap. 7. ait, idco neminem iustificari ex operibus, sed ex Fide, quia opera iustitiæ sunt ex Fide, non Fides ex operibus. Id est, quia ante Fidem nulla sunt opera, quibus mereatur homo venire ad Fidem. Ergo homo ante Fidem non potest facere opera supernaturalia; si enim pos-

et, iam Fides esset ex operibus. Et lib. de Prædest. cap. 7. ait, id ita dici ab Apostolo, quia Fides prima datur, ex qua opera fiunt.

45. Accedit definitio Concilij Tridentini relata supra cap. 2. quia sic docet: *Fides est humana salutis initium; fundamentum, & radix omnis iustificationis*. Si autem supernaturalis aliqua cognitio Dei ex creaturis dirigeret voluntatem, ut eliceret actum meritorium de congruo iustificationis, illa cognitio esset initium æternæ salutis, fundamentum, & radix iustificationis, & non Fides, quæ innitur revelationi divinæ.

46. Moveor secundo, quia hæc est doctrina S. Augustini, & Sanctorum Patrum. Nam, ultra citata loca, in præfat. in Psal. 31. expresse ait: *Debemus ergo nulla opera præponere Fidei, ita ut ante Fidem dicatur quispiam bene operari*. Quod intelligitur de operibus supernaturalibus, & ad salutem æternam conducentibus. Et lib. 1. ad simplicianum quæst. 2. aggrediens explicare cap. 9. Epist. ad Rom. ab illis verbis: *Cum enim non dum nati essent, neque aliquid egissent bonum, aut malum, &c.* Sic disserit: *Et primo intentionem Apostoli, quæ per totam Epistolam viget, tenebo, quam consulam. Hæc est autem, ut de operum meritis nemo gloriaretur, de quibus audebant Israelitæ gloriari, quia data sibi legi servissent; & ex hoc Evangelicam gratiam tamquam debitam meritis suis percepissent, quia legi serviebant. Unde nolebant, eandem gratiam dari gentibus tamquam indignis, nisi iudaica Sacramenta suscipere. Quæ orta questio in Apostolorum actibus solvitur. Non enim intelligebant, quia eo ipso quod gratia est Evangelica, operibus non debetur: alioqui gratia iam non est gratia. Et multis locis sæpe testa-*

tur, FIDEI gratiam proponens operibus, non ut opera extinguat, sed ut ostendat, non esse opera precedentia gratiam, sed consequentia. Et ut ostendat se loqui de gratia, quæ datur per Fidem, immediate subiungit. *Vt scilicet non se quis arbitretur, ideo percepisse gratiam; quia bene operatus est, sed bene operari non posse, nisi PER FIDEM perceperit gratiam. Incipit autem homo percipere gratiam, ex quo INCIPIT DEO CREDERE, vel interna, vel externa admonitione MOTVS AD FIDEM.*

47. Vbi advertendum est, quando S. Augustinus dicit, Israëlitæ non meruisse gratiam Fidei Evangelicæ, non loquitur de antiquis Patriarchis, & alijs iustis, qui extiterunt ante promulgationem Evangelij; hi enim habebant Fidem, & merebantur de congruo adventum Redemptoris, sed loquitur de illis Israëlitis, qui existebant post promulgatum Evangelium: isti enim, ante quam converterentur ad Fidem Evangelicam, non habebant veram Fidem; & ideo per opera legis, quam servabant, non merebantur pervenire ad Fidem Evangelicam; quia illa opera non erant ex vera Fide. Itaque hi Israëlitæ, qui convertebantur, gloriabantur, quod fuerant inventi digni assentione Fidei Evangelicæ, quia servaverant legem Mosaicam; & ideo volebant, quod gentiles, qui convertebantur, prius servarent legem Moysi, ut ita ex operibus legis fierent digni consecutione Fidei Evangelicæ. Augustinus ergo ex mente Apostoli docet, eos perperam gloriari, ex eo quod cum illa opera non essent facta ex vera Fide, non poterant mereri gratiam supernaturalem, atque adeo neque Fidem Evangelicam. Qui discursus Augustini frustraneus esset, si hi Israëlitæ facientes opera legis in obsequium Dei possent opera supernaturalia facere ex Fide

lata, sive ex alia cognitione supernaturali condistincta à vera Fide. Et in hac secunda quæstione ad simplicianum multa tradit S. Augustinus in eandem sententiam.

48. Idem docet S. Augustinus lib. 15. de Civit. cap. 20. & lib. de Contin. cap. 12 item in Epist. 107. & in lib. de Prædestin. Sancto. cap. 2. & 7. quæ loca refert P. Suarez lib. 1. de Gratia cap. 20. & apud Cardinalem Lugo disp. 12. de Fide sect. 2. idem S. August. lib. octoginta trium qq. quæst. 76. & Epist. 106. & lib. de gratia Christi cap. 3.

49. S. Ambrosius lib. 6. in Luc. cap. 7. docet, misericordiam esse meritariam, si procedat ex Fide. Eandem assertionem de Fide prævia docet S. Gregorius Magnus hom. 19. in Ezech. & S. Leo serm. 6. in Quadrag. S. Prosper lib. 1. de vocatione gentium cap. 24. S. Cyrillus Alex. lib. 4. in Ioan. cap. 31. quæ videri possunt apud Cardinalem Lugo proxime relatum.

50. Et quidem Sancti Patres nomine Fidei intelligunt cognitionem, quæ innititur authoritati Dei revelantis. Si quis autem vellet eos interpretari tamquam loquentes de Fide lata; idem esset, ac si loquentes de homine exponerentur ut loquentes de homine picto: neque enim minus discrimen est inter Fidem strictam, & latam, quam inter hominem verum, & pictum. Videatur Lugo Card. relatus, qui luculenter promovet hanc doctrinam.

51. Et præterea clarissime constat, Patres & Concilia semper loqui de Fide innixa revelationi Divinæ. Primo. Nam loquuntur de Fide, quæ homo liberè plectitur, ut patet ex Trident. sess. 6. cap. 6. de Iustific. *Fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum, credentes, vera esse, quæ divinitus revelata, & promissa sunt.* Quo eodem modo loquitur S. August.

Ccc

gust.

S. Aug.

S. Amb

S. Greg

S. Leo.

S. Prof.

S. Cirit

Alex.

Triaet.

gust. quæst. 2. ad Simplicianum verbis supra relatis. Atqui cognitio Dei habita ex creaturis non habetur libere, sed necessario, utpote evidens; evidentia enim necessitat intellectum ad assensum; non sic obscuritas Fidei, quæ propterea requirit piam affectionem: ergo dum concilia & Patres loquuntur de Fide, non loquuntur de ea cognitione Dei ex creaturis, sed de Fide stricta.

52. Secundo. Nam semper loquuntur de Fide innixa revelationi Dei, ut constat ex textu proxime relato Tridentij: ergo non de Fide lata, sed de stricta. Tertio. Nam hæc divisio Fidei strictæ & latæ est noviter adinventæ, neque cognita à Sanctis Patribus; qui semper nomine Fidei intellexerunt illam, quæ habet pro obiecto formali autoritatem Dei revelantis.

CAPVT VI.

Deciditur questio appendix, An ad quodlibet opus meritorium hominis Fidelis prærequiratur actus Fidei?

SUMMARYM.

- Statuitur conclusio affirmativa. n. 53.*
- Proponuntur exempla ad maiorem explicationem n. 54.*
- Quomodo obiectum formale Fidei virtualiter contineatur in assensu ad obiectum materiale? n. 55.*
- Probatur conclusio per consequentiam, quæ colligitur ex testimonio Apostoli. n. 56.*
- Secunda probatio ex Sanctis Patribus. n. 58.*
- Tertia probatio ex Tridentina. n. 59.*
- Solvitur obiectio. n. 60. & 61.*

53. **V**eram cenfeo sententiam Cardinalis Lugo relati, quæ docet, nullum opus meritorium vitæ æternæ fieri, nisi procedat ex dictamine Fidei supernaturalis; ita ut neque opera hominis Catholici meritoria sint præmij supernaturalis, nisi procedant ex doctrina Fidei: Quod non sic intelligendum est, ut ad opus meritorium præmij supernaturalis sit omnino necessarium habere actualiter actum formalem Fidei, quo dicat, V.g. [Credo propter autoritatem Dei revelantis, elemosynam esse bonam, & Deo placentem.] sufficit enim, quod præcedat virtualiter actus Fidei.

54. Sicut enim Philosophus tenet conclusionem, quam didicit, licet non recordetur actualiter fundamenti, quo innititur conclusio; & sicut Mathematicus operatur ea, quæ didicit, licet actualiter immemor fundamenti; & sic in alijs scientijs: Ita qui in schola Fidei didicit, elemosynam esse operationem sanctam & placentem Deo; quia Deus sic revelavit; licet oblata occasione elemosynæ sit actualiter immemor revelationis Divinæ; operatur tamen ductus doctrina, quam didicit in schola Fidei Divinæ; & ita ea operatio procedit virtualiter ex actu Fidei, quia operatur ex dictamine, quod comparavit in schola Fidei.

55. Nam ut dixi supra. Præmissæ continentur virtualiter in conclusione tamquam causa in suo effectu, quando scilicet conclusio deducta fuit tempore antecedenti ex illis præmissis; & idem est de obiecto formali motivo intellectuali, quod antecederet determinavit ad actum iudicij. Sicut ergo cum Theologus reminiscitur conclusionis, immemor præmissarum, ex quibus elicit eam conclusionem; tunc

ea conclusio cōinet virtualiter præmissas: ita cum Fidelis, qui credidit mysterium Trinitatis ex determinatione autoritatis Dei revelantis; cum assentitur mysterio Trinitatis immemor revelationis; is assensus, quia est effectus autoritatis Dei revelantis cognitæ, hanc continet virtualiter.

56 Conclusio sic explicata probatur primo. Etenim apud S. Paulum in eo cap. 11. ad Hebr. hæc est bona consequentia: [Henoc placuit Deo; ergo habuit Fidem.] Et ex contextu totius capituli patet, S. Paulum loqui non de Fide habituali, sed de actuali. Nam ubi dixit: *Ante translationem enim, testimonium habuit, placuisse Deo; sine Fide autem impossibile est placere Deo.* Immediate subiungit: *Credere enim oportet accedentem ad Deum,* &c. *Credere* autem non significat Fidem habitualement, sed actum Fidei. Sed si aliquis Fidelis posset facere opera meritoria vitæ æternæ, quæ non procederent ex dictamine procedente à Fide, ea non esset bona consequentia: ergo nullus Fidelis potest facere opera meritoria vitæ æternæ sine dictamine procedente à Fide.

57. Probatur Minor. Opera meritoria vitæ æternæ placita sunt Deo: ergo si possent fieri absque dictamine procedente à Fide, non recte inferretur, dari actum Fidei, ex eo quod quis placeret Deo. Nam ubi vnum potest esse sine alio, non recte inferatur ex illo.

Lugo. S. Amb. S. Leo. S. Prof. S. Aug. S. Cyril. Al. Pet. Diac. S. Tho. S. Greg. 58. Probatur secundo conclusio ex testimonijs Sanctorum Patrum, quæ congerit Lugo Card. ca disp. 12. S. Cyril. sect. 2. apud quem S. Ambrosius lib. 6. in Lucam cap. 7. ait: *Misericordia præfertur* (id est, præit) *Fides, quia misericordia tunc habet meritum, si Fides procedente conferatur.* Et S. Leo S. Greg. serm. 6. in Quadrag. *De hoc tamen ca-*

lice (aquæ frigida) *non frustra admonet Dominus, ut in nomine ipsius præbeatur; quia hæc, quæ per se sunt vilia, Fides efficit pretiosa.* Et serm. 7. *Quod non ex Fidei procedit fonte, ad præmia æterna non pervenit.* Et S. Prosper lib. 1. de vocat. gent. cap. 24. *Ad hoc donari (Fidem) ut principium possit esse meritum.* Vide apud eundem Cardinalem varia testimonia S. Augustini, S. Cyrilli Alexandr. Petri Diaconi, S. Thomæ, & S. Gregorij Magni.

59. Probatur tertio. Nam, ut loquitur Concilium Trident. sess. 6. cap. 6. de Iustificat. *Fides est fundamentum & radix omnis iustificationis, sine qua impossibile est placere Deo.* Ex quo textu duo inferuntur. Primum quia nomine omnis iustificationis non intelligitur solum infusio gratiæ sanctificantis, sed intelligitur etiam omnis sancta operatio, quæ gratiam sanctificationis subsequitur. Secundum, sicut ex illis universalissimis verbis Pauli, *sine Fide impossibile est placere Deo,* inferimus, quod sine Fide impossibile est facere bona opera placita Deo, ita etiam idem debemus inferre ex ea universalissima locutione Concilij.

60. Obijcles. Aliquæ virtutes sunt, quæ non reperiuntur expresse in Sacra Scriptura, sed solo rationis lumine docentur: sed exercitium harum virtutum est meritum vitæ æternæ: ergo opera virtutum possunt esse meritoria vitæ æternæ, etiam si non procedant ex dictamine dimanante à Fide.

61. Respondetur omiſſa Maiori, & concessa Minori, negando consequentiam; quæ quidem non servat formam syllogisticam. Et ratio est: quia quamvis aliquæ virtutes essent, quæ non constarent ex revelatis à Deo; in illis tamen operantur principia universalis Fidei, quæ præeunt & dirigunt ad operationes talium vir-

tutum. Est enim Fide sanctum, Deo placere opera virtutum supernaturalia: & ita ex hoc dictamine præeunte movetur Fidelis ad faciendum ea opera, quæ rationis ductu censet esse supernaturalia, & Deo placentia.

DISERTATIO XVII.

An sit peccatum lethale iuramentum de mendacio leui?

CAPVT I.

Deciditur quæstio circa iuramentum assertorium.

SYMMARIUM.

- Refertur propositio damnata. n. 1.
Damnatio est conformis sententiæ omnium Theologorum. n. 2.
Respectu iuramenti mendacium leve est materia gravis; & quare? n. 3.
Obiectio solvitur. n. 4.
Quomodo intelligendus sit S. Augustinus dum dicit mendacium iocosum non esse proprie mendacium? num. 5.*

1. **V**igesima quarta propositio ex damnatis hæc est: *Vocare Deum in testem mendacij levis non est tanta irreverentia, propter quam velit, aut possit damnare hominem.* Et quidem iuramentum assertorium falsum, quamvis de materia levissima, aut iocosa, esse peccatum lethale, res est adeo clara, & evidens, ut mirandum sit, eam assertionem cadere potuisse in mentem alicuius hominis mediocriter docti.

2. Et quidem P. Suarez tom. 2. de Religione tract. 5. lib. 3. cap. 4. ex-

hausit, quidquid super hac materia potest differi. Et num. 2. sic ait: [Communis, & certa sententia est, omne assertorium periurium, de quocumque mendacio sit, etiam levissimo, esse peccatum mortale, & ita nunquam posse fieri veniale ex levitate materia:] Et pro hac conclusione citat S. Thomam 2. 2. quæst. 98. art. 3. ad 2. & omnes Theologos expresse asserentes periurium esse posse peccatum veniale, dumtaxat ratione subreptionis, sive (quod idem est) defectu plenæ advertentiæ.

3. Rationem reddit: quia respectu iuramenti, omne mendacium, quamvis levissimum est materia gravis. Quam positionem multis probat num. 3. & præcipue illis verbis: [Licet in homine affirmare mendacium iocosum, sit levis culpa; tamen in Deo dicere levissimum mendacium, esset summa imperfectio; quia eo ipso amitteret eminentiam primæ veritatis: ergo qui Deum affert in testem mendacij etiam minimi, maximam iniuriam illi irrogat, & quantum est ex se, privat illum sua infallibili veritate, & consequenter tacite protestatur, vel Deum non omnia scire; vel non esse summe bonum, cum mentiri possit.]

4. Solvit deinde P. Suarius, quæ incontrarium obijci possunt. Nam Angelus verb. *Periurium*. Refert Goffredum asseruisse, periurium iocosum esse peccatum veniale; & quavis Angelus dicat, oppositum esse tutius, tamen ipse ait, posse defendi eam opinionem Goffredi, quia mendacium iocosum non est proprie mendacium, ut sentire videtur S. Augustinus relatus in cap. *Quod autem*. 22. q. 2. & videtur etiam id asserere Glossa in cap. *Num. 5. Nunc*. 25. dist. Videtur etiam favere Scotus in 3. dist. 39. art. 1. asserens, periurium leve non esse peccatum mortale.

Sed